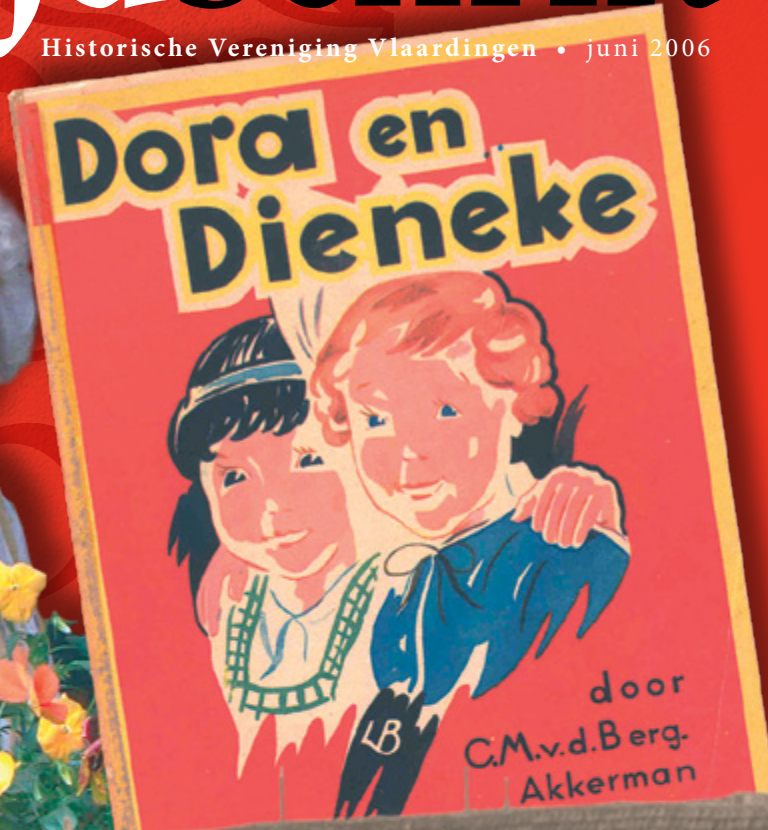

TijdSchrift

100

Historische Vereniging Vlaardingen • juni 2006

Plantage boekhandel Den Draak

Den Draak, zelf ook deel van de
rijke Vlaardingse geschiedenis!

Veerplein 33-35 - 3131 CX Vlaardingen - tel. 010 4358822 - fax 010 4349574
e-mail: info@plantagedendraak.nl - www.plantagedendraak.nl

Fisc-ad

Fiscale- en administratieve dienstverlening

tel: (010) 435 92 67
fax: 08 4220 69 33
e-mail: fiscad@hetnet.nl

Stout Grafische Dienstverlening

A. Hoogvlietstraat 6

3134 CC Vlaardingen

tel. 010-2480603

fax 010-4344878

email: info@stout.nu

www.stout.nu

**Voor het repareren van boeken
en het inbinden van
tijdschriften**

Marieke Velthuisen

Dalkruid 47

3137 WK Vlaardingen

Tel: 010 - 4746167

E-mail: g.velthuisen@hccnet.nl

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 16,50 per jaar, te voldoen per accept-girokaart. Het bankrekeningnummer van de vereniging is 39.56.57.016, het postgironummer is 750978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4 x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

W.C. den Breems, voorzitter

A.W.J. Andriessen, penningmeester

mevr. A. Maat-Grijzen

J. van Elk

E.A. Lohmann

A. Ouwendijk

E. van Rongen

mevr. T. van der Hoek, notuliste

Contactadres / losse verkoop publicaties:

Arnold Hoogvlietstraat 69

3134 CB Vlaardingen

Telefoon (010) 434 6864

Ledenadministratie:

Paul Henri Spaakring 22

3137 DJ Vlaardingen

Telefoon (010) 474 9416

Adres ledenactiviteiten:

Kortedijk 16a/b

3134 HB Vlaardingen

Telefoon (010) 435 3322 (kantoor)

(010) 434 2474 (thuis)

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur

K. Bloem

C.M. van den Boogert

A. Maarleveld

B. Ruigrok

Redactie-adres:

Paul Henri Spaakring 22

3137 DJ Vlaardingen

Telefoon (010) 474 9416

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag op 3,5" diskette of per e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen

Niets van deze uitgave mag worden vernieuwvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl

E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Productie: Stout Grafische Dienstverlening

Inhoud

Redactioneel

5

C.M. van den Berg-Akkerman 100 jaar

Wout den Breems

6

**‘Ze kunnen praten en ze kunnen lopen,
dus kunnen ze melken’**

Frans Assenberg

14

Boekbespreking

24

Ledenactiviteiten

26

Bij de omslag: op 1 mei 2006 werd de Vlaardingse kinderboekenschrijfster Corrie van den Berg-Akkerman 100 jaar. Burgemeester Tjerk Bruinsma kwam haar feliciteren. Samen ruimschoots meer dan een eeuw oud zijn Cees (links) en Arie (rechts) Keijzer, voormalige bewoners van een boerderij in de Broekpolder.

Voor kopieën (ook in KLEUR)

**moet je
naast
de molen zijn!**

**maandag t/m vrijdag
van 09.15 - 17.30 uur**

DRUKKERIJ/COPYSHOP

A. OUWENDIJK

naast de molen

Kortedijk 16a-b

3134 HB Vlaardingen

Vlascom CV

Vlaardingse Assurantie Combinatie cv

Spoorstraat 2

NL - 3134 TA Vlaardingen

Website: www.vlascom.nl

e-mail: info@vlascom.nl

Tel +31(0) 10 248 04 85

Fax +31(0) 10 234 45 00

Advies op het gebied van:

Schadeverzekeringen

Watersportverzekeringen

Levensverzekeringen, Pensioenen

Financiële planning

Schadebegeleiding

Financiering, scheepshypotheke

Vermogensbeheer

LIEVREDOOR
Antiquariaat en boekhandel

In- en verkoop
van oude, curieuze,
verzamelw aardige
en antiquarische
boeken

Hoogstraat 53 - 3131 BL Vlaardingen
Telefoon (010) 434 71 52
E-mail: lievreedor@freeler.nl

Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag
van 12.00 tot 17.00 uur

ECHTE VLAARDINGERS
KOPEN HUN TAPIJT BIJ:

Hofman
stofferij

Kuiperstraat 39b
3131 CH Vlaardingen
Tel/fax: 010-4351073

EEN UITERST BETROUWBAAR EN
VAKKUNDIG ADRES

TAPIJT - GORDIJNEN - VINYL
ZONWERING - LAMINAAT

**HISTORISCH
GEZIEN**

**4 ETAGES
MÉT LIFT**

het waaigat

Markt 57
Vlaardingen
010 - 434 38 44

woon-ideeënwarenhuis

- WONEN
- SLAPEN
- KINDER
- MEUBELEN
- ACCESSOIRES
- MODE
- KADO'S

Waa! even binnen...

De Witte
GARANTJEMAKELAARS

Korte Hoogstraat 4a
3131 BK Vlaardingen
Tel. 010 - 434 38 44

NVM

JAC. VERKUIJ

- Bloemwerken en arrangementen
- Goed gesorteerde snijbloemen
- Bloeiende- en bladplanten
- Bruidsboeketten en corsages
- Rouwwerken

Markgraafaan 135
3131 VL Vlaardingen
Tel: 010 43 43 704

JAC. VERKUIJ
BLOEMSIERKUNST

Honderd Tijd-Schriften op een rij

De dertig HVV-ers die al vanaf het prille begin lid van de vereniging zijn zullen er inderdaad wel 99 op een rij hebben staan, evenals een aantal verzamelaars, zoals ondergetekende. Dit exemplaar maakt dan de honderd vol. Het is, net als het 99ste, een bijzondere uitgave. Voor het eerst in full colour! Maar dat zal wel een uitzondering blijven...

Wat nummer 100 ook en vooral bijzonder maakt, zijn de artikelen. Het eerste is gewijd aan het leven en werken van de Vlaardingse kinderboekenschrijfster Corrie van den Berg-Akkerman. Op 1 mei 2006 heeft zij de gezegende leeftijd van 100 jaar bereikt. Onze voorzitter, Wout de Breems, die vrijwel alle door haar geschreven boekjes bezit, vond dit een gelegenheid bij uitstek om haar in Tijd-Schrift 100 het zonnetje te zetten. Hij heeft haar geïnterviewd en het resultaat daarvan ziet u verderop. En daarbij een volledige bibliografie — een indrukwekkende lijst! Mevrouw Van den Berg: van harte gefeliciteerd!

Het tweede artikel is —toevallig— ook een interview. Frans Assenberg schreef enkele jaren geleden enkele artikelen over de Broekpolder in het themanummer Tijd-Schrift 31. Naar aanleiding daarvan kwam hij in 2005 in contact met Cees Keijzer, die met zijn ouders, broers en zussen op een boerderij in de Broekpolder heeft gewoond, totdat die, net als de meeste andere boerderijen daar, eind jaren zestig van de vorige eeuw gesloopt moesten worden vanwege de opspuiting van de Broekpolder met (giftig...) havenslib. Frans kreeg toen het idee om zijn Broekpolder verhalen een vervolg te geven en heeft Cees en diens broer Arie Keijzer uitgebreid geïnterviewd over hoe zij destijds hun dagen in de Broekpolder doorbrachten. Een boeiende terugblik op het boerenleven in de eerste helft van de twintigste eeuw, in een situatie waarbij men gebruik moest maken van natuurlijk hulpbronnen als moerasgas, omdat gemeentelijk gas en elektriciteit niet in de Broekpolder geleverd werden!

Frans Assenberg was trouwens ook mijn voorganger als eindredacteur van Tijd-Schrift. Hij heeft destijds de nummers 37 t/m 50 verzorgd, met een verschijningsfrequentie van twee maal per jaar. Vanaf nr 51 is de opzet van Tijd-Schrift wat veranderd: het blad werd dunner, maar verschijnt sindsdien stevast 4x per jaar, aanvankelijk ook nog op het handzame A5 formaat, maar later, vanaf nr 75, in de huidige uitvoering, die meer mogelijkheden biedt om het blad een aantrekkelijk en professioneel aanzien te geven. We zijn dus nu al weer 25 nummers verder en werd tijd voor een kleine modernisering van de opmaak. Zoals altijd zijn drukkerij Stout en Klaas Bloem verantwoordelijk voor de productie, en zoals altijd ziet het er ook nu weer geweldig uit! Dat mag wel weer eens een keer gezegd worden: hulde daarvoor!

Hopelijk blijft u deze en de komende afleveringen met evenveel plezier lezen als wij ze samenstellen. Dit is mijn 50ste Tijd-Schrift als eindredacteur, maar voorlopig (hoop ik) nog niet het laatste!

Eric van Rongen,
eindredacteur

d. dijkshoorn
INT. MEUBELTRANSPORT
TEL. 2407-8222 VLAARDINGEN

**DIJKSHOORN
EUROMOVERS**
SLUIPEN MOET ENKELTIJK

AL MEER DAN
50 JAAR
VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: + 31 (0)10-2480522

C.M. van den Berg-Akkerman

100 jaar

Wout den Breems

Een eeuw lang leven in een stad waarin je bent geboren. Op velerlei gebied je hele leven zeer actief zijn en daarnaast je ontwikkelen als kinderboeken schrijfster. Dat is een voorrecht dat niet iedereen gegeven is.

Schrijven als hobby en het uitdragen van een christelijke levensovertuiging

Bleekstraat in de Oostwijk. “Omdat vader timmerman was plaatste hij daar als eerste in de straat een dakkapel op het huis, dat was best wel bijzonder. Later kocht mijn vader een bovenwoning aan de Arnold Hoogvlietstraat 6, waar ik ook later uit getrouwd ben”. In het gezin Akkerman werden 13 kinderen geboren waarvan er drie al heel jong zijn overleden. Daarnaast is een meisje op vijfjarige leeftijd in juni 1914 in de Oude Haven verdronken. Dit verlies was een ingrijpende ervaring voor haar en zij heeft dat haar leven lang meegedragen. Zij was er met nog een ander zusje bij toen hun zusje tijdens het spelen langs de haven plots vermist werd. In een door haar in

1986 uitgegeven gedichtenbundel ‘Als ik een viool was’ dichtte mevrouw Van den Berg-Akkerman in ‘Kortstondig leven’ aangrijpend over het verdrinken van het zusje. Uiteindelijk bestond het gezin uit vier broers en vijf zusters. Vervolg onderwijs heeft Corrie niet mogen volgen, dat was alleen voor de jongens. Na het doorlopen van de lagere school B aan het Westnieuwland moest zij zich bekwamen in het huishouden, want dat was voor meisjes weggelegd in die tijd. “Ik heb er goed onderwijs gehad, maar ik weet niet waarom mijn ouders mij naar een openbare school stuurden. In ieder geval niet omdat een openbare school niets kostte, elke maandag moest ik 25 cent schoolgeld meenemen.” Corrie volgde daarna wel cursussen in o.a. taal en voordrachtskunst. Een basis waarin zij in haar verdere leven veel profijt van zal hebben.

Actief bij C.J.V. ‘Liefde & Vrede’

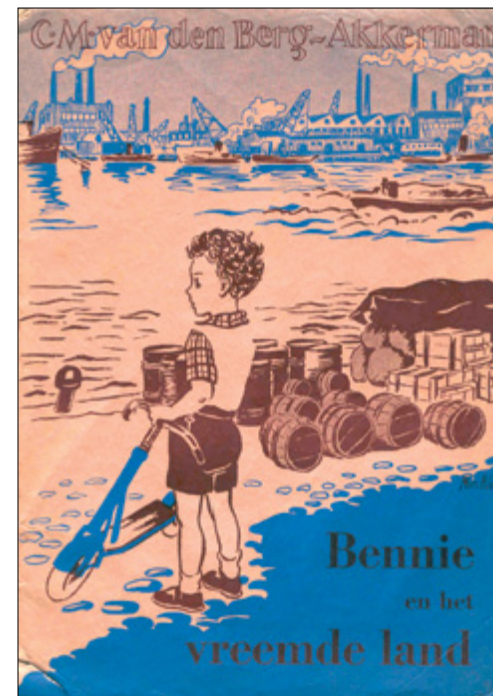
Jarenlang heeft Corrie zondagsschoolwerk verricht. Declameren en deelnemen aan voordrachtwedstrijden waren een grote liefhebberij van haar. Zij viel daarmee nog wel eens in de prijzen. Ook hield zij inleidingen voor C.J.V. ‘Liefde en Vrede’. In 1924 was haar zusster Marie initiatiefneemster tot het oprichten van een meisjesafdeling van deze vereniging, de L&V 2. Vooruitstrevend en misschien al een vorm van emancipatie, de C.J.V. was immers een vereniging voor jonge mannen! Corrie Akkerman werd ook meteen lid en kwam in het bestuur. “Ik werd direct aangesteld als secretaresse; hiermee kreeg ik de kans mij te ontplooien. Ik was een teruggetrokken meis-

je. Het lid zijn van L&V was een basis voor je maatschappelijke ontwikkeling en ik heb daar veel aan gehad.”

Tot 1928 was Corrie Akkerman actief, in dat jaar trouwde zij op 25 april met Hartog (Harrie) van den Berg. Je mocht dan geen lid meer zijn van L&V en je moest voor het gezin gaan zorgen. Harrie was gemeente ambtenaar bij de Sociale Dienst. Bekendheid in Vlaardingen kreeg hij door het oprichten van voetbalvereniging ‘Zwaluwen’, die voort is gekomen uit de jeugdvereniging van ‘Liefde en Vrede’. Vanaf de oprichting tot aan zijn onverwachts overlijden op 28 mei 1962, op 60-jarige leeftijd, was hij secretaris van Zwaluwen. Ook over het verlies van haar man beschrijft mevrouw Van den Berg-Akkerman haar gevoelens in ‘Als ik een viool was’. Het gedicht ‘Afscheid’ is ontroerend en ook vol vertrouwen.

Na hun huwelijk gingen zij wonen aan de Oosterstraat 59. 28 jaar lang heeft het gezin Van den Berg op dat adres gewoond en breidde het zich uit tot vijf kinderen, drie jongens en twee meisjes: Wim, Gerard, Beatrix, Henk en Corrie. Zoon Gerard kreeg landelijke bekendheid als televisiepresentator bij de NCRV. Henk heeft zich vele jaren als radiopresentator ingezet bij Omroep Vlaardingen. Geruime tijd was hij ook raadslid voor het CDA in Vlaardingen. Mevrouw Van den Berg-Akkerman heeft 16 kleinkinderen en 9 achterkleinkinderen.

In 1936 richtte Corrie van den Berg de Hervormde Vrouwen Groep (HVG) op. Later is deze onder haar leiding uitgebreid tot een zestal afdelingen, in ieder stadsdeel van Vlaardingen een afdeling. Bijna vijftig jaar lang heeft zij als presidente leiding gegeven aan deze vrouwenvereniging. Gedurende 22 jaar was zij leidster van de vakantieweken van het landelijke Open Deurwerk. Veel werk verrichtte zij ook voor de Provinciale Diaconale Raad Zuid-Holland en de landelijke Diaconale Raad. Verder was zij de eerste vrouwe-

lijke ouderling in de wijkgemeente Nieuwe Kerk van de Nederlandse Hervormde Kerk te Vlaardingen. Voor al haar vrijwilligerswerk is zij op 15 oktober 1976 onderscheiden met een koninklijke onderscheiding in goud.

Schrijfster

Na het schrijven van gedichten en het vertellen van verhalen aan haar kinderen ging Corrie van den Berg zich daadwerkelijk bezig houden met het schrijven van kinderboeken. Vaak kwam de inspiratie daarvoor voort uit gebeurtenissen in haar omgeving, zoals belevenissen van haar eigen kinderen of soms een vakantie-ervaring. Een van haar kinderen riep eens “Kijk Moe, allemaal witte dingetjes” en zo ontstond in 1949 het boekje ‘Van een stuiter en een sneeuwbal’. Op een nacht ontsnapte een aantal hamsters uit hun kooi en scharrelden zij door de woning; dat was de aanleiding tot het schrijven van ‘Kees en zijn hamsters’. In ‘Bennie en het vreemde land’ vertelt Bennie zijn ervaring over de emigratie naar Canada. Het verhaal is afgeleid van een Vlaardings gezin dat in de jaren vijftig emigreerde. Diverse Vlaardingse plekken worden er in genoemd. Ook in het boek ‘De verloren schoen’, later nog eens uitgegeven als ‘De

duiventoren’, is duidelijk dat het hier over de Markt en de Grote Kerk gaat.

In 1937 verscheen haar eerste boekje: ‘Dora en Dienneke’. Dit meisjesboek voor de leeftijd van plm. 8 tot 10 jaar kwam bij de beoordeling van de Nederlandse Hervormde Zondagsschoolbond op Gereformeerde Grondslag er niet zo positief uit. “Het is van algemene strekking, godsdienstig oppervlakkig en het woord Heer wordt gebruikt in plaats van Heere.” De conclusie was: niet aanbevelen voor de zondagsschool. Natuurlijk waren er ook positieve recensies op haar boekjes.

Over het in 1967 verschenen boek ‘Dagboek van moeder’, dat in vier drukken uitkwam, werd geschreven “Goed verhaal, vlot verteld”. Mevrouw Van den Berg-Akkerman trok zich niet zoveel aan van recensies. “Het was mijn verhaal en stijl van schrijven en daar waren liefhebbers voor.” Haar uitgangspunt was dat je eenvoudig moest schrijven, beeldend, en toch boeiend. Er zouden via uitgeverij Calenbach 22 boekjes verschijnen.

Trots als er een nieuwe uitgave verscheen

Een opgroeiend gezin en de oorlogsjaren waren de reden dat er begin jaren veertig geen boekjes uitkwamen. Zij bleef wel schrijven, maar om in de oorlogsjaren te mogen publiceren moesten Nederlandse schrijvers lid worden van de Duitse Cultuurkamer, en daar had Corrie van den Berg geen behoefte aan. Na de oorlog verscheen in 1947 ‘De jongens van de stuurman’. Zo’n 50 boekjes zijn van haar hand verschenen. Het laatste, ‘Met andere ogen’, kwam in 1988 uit.

Tussen 1962 en 1967 zag de bekende ‘Diedeltje’ serie het licht. Twee ervan, ‘Diedeltje maakt een poppenjurk’ en ‘Diedeltje en Sietske’, zijn tevens in het Duits verschenen. Onder respectievelijk de titels ‘Dorle’ en ‘Dorle und Antje’. Het in 1966 uitgegeven boekje ‘De stunt van klas 6’ verscheen eveneens in het Duits: ‘Die Stunde der Klasse 6’.

Mevrouw Van den Berg hield van het schrijven, maar ze kon er niet van bestaan. De financiële vergoeding die zij in de beginperiode kreeg was minimaal, want, zo redeneerde de uitgever, zij hoefde er immers niet van te leven, haar man zorgde tenslotte voor het inkomen. Het zat haar wel eens dwars dat andere jeugdboekenschrijvers veel beter betaald werden. “Ik kreeg maar 6% en anderen vaak 10%.” Zij zag het schrijven dan ook meer als een hobby en was elke keer weer trots met een nieuwe uitgave. C.M. van den Berg-Akkerman’s boekjes zijn bij veel verschillende uitgevers verschenen. Als een uitgever het boekje niet wilde uitgeven dan bood zij het een ander aan.

Naast het schrijven van boekjes schreef zij ook korte kinderverhalen in onder andere ‘De vriend des huizes’, ‘De Spiegel’, ‘Schouwvenster’ en ‘Kiekeboe’, een kinderblad.

Ook heeft zij het meisjesfeuilleton ‘Ingena’s huwelijk’ geschreven. Dit verhaal is in afleveringen geplaatst in het dagblad ‘De Rot-

terdammer’ en in het ‘Zeeuws Dagblad’. Verschillende kerstverhalen zijn in bundels verschenen, evenals een paasverhaal in de bundel ‘Rondom Pasen’.

Terugblik

Mevrouw Van den Berg was al in de 80 toen zij stopte met het schrijven van kinderboeken. Zij kon zich niet meer voldoende verplaatsen in de wereld van kinderen in deze moderne tijd. “Tegenwoordig mogen of ‘moeten’ de kinderen op school de meester en juffrouw bij de voornaam noemen. Je en jij tegen je ouders is ook heel gewoon! En zulke vrijheden passen niet in mijn opvattingen.” Actief bleef ze wel. Tot op heden verzorgt zij nog puzzels in het ouderenblad van het bejaardencentrum waar zij woont.

Zoals bij de aanvang van dit verhaal gezegd: “een heel leven zeer actief zijn” is op mevrouw Cornelia Maria van den Berg-Akkerman zeer zeker van toepassing.

In haar schrijverswerk bracht Corrie van den Berg niet echt een boodschap. Ze had haar eigen stijl en boekjes van anderen las ze dan ook liever niet. Maar haar christelijke levensovertuiging liet ze door al haar verhalen en maatschappelijke activiteiten heen doorklinken. Het is haar lust en leven te getuigen van haar geloof in God. Heel mooi is dat terug te vinden in haar bundel ‘Als ik een Viool was’. Waarom deze titel? “Een viool kan huilen en

kan zingen. Hij geeft het geluid van droefheid en vreugde. Ook eerbied en ontzag kan men bespelen op een viool, alle dingen des levens dus. Veel heb ik meegemaakt in het leven en is in dit instrument terug te vinden. Vandaar.”

Mevrouw Cornelia van den Berg-Akkerman leest het gedicht ‘Terugblik’ voor mij voor. Zonder bril!

Vlaardingen, 31 januari 2006

TERUGBLIK

Soms kijk ik met weemoed terug om dat wat ik niet heb gedaan de weg die ik niet ben gegaan, woorden die 'k niet heb verstaan.

Soms kijk ik verwonderend terug omdat mij zoveel werd gegeven en ik zoveel mocht beleven aan diep en innerlijk leven.

Soms kijk ik heel dankbaar terug, al was er verdriet en lijden toch meer om mij steeds te verblijden in de jaren die gingen verglijden.

Want altijd was God aan mijn zij, Hij vernieuwde en sterkte mij, dan voeld' 'k mij jong en herboren en niets kon mijn vrede verstoren.

Het leven met God is als muziek vol wiss'lende volle accoorden, bemoedigende troostvolle woorden die de disharmonie verstoorde.

Er is dan alleen harmonie een geluk, niet van de aarde vol rijke ongekende waarden als bloemen uit Godd'lijke gaarden.

'Terugblik' in: 'Als ik een viool was'. In eigen beheer, 1986.

Bronnen:

100 jaar C.J.V. Liefde en Vrede Vlaardingen, 1986.
Collectie W.C. den Breems
Genealogie familie Van den Berg
Gesprek met mw. C.M. van den Berg-Akkerman, 31 januari 2006
Historische Vereniging Vlaardingen, Tijdschrift nr. 32

Internet informatie Koninklijke Bibliotheek
J. van der Veer (Lexicon Jeugdliteratuur)

Kinderboeken C.M. van den Berg-Akerman

Door regen en wind,
jaartal onbekend. Eerste verhaal dat in druk is uitgegeven. Drukker: Van Neerbos

Dora en Dienneke.
Geïllustreerd door Louis van den Berg.
Rotterdam, Bredée, [1937]. J.H. Voorhoeve,
Den Haag, 2° dr. [1938] 3° dr. [1955].

De jongens van de stuurman.
Geïllustreerd door Jaap Veenendaal.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1947].

Van een jongen en een meisje en een bootje.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1948].
Van een stuiter en een sneeuwbal.
Geïllustreerd door Adri Alindo.
Delft, W.D. Meinema, [1949]. 2° dr. [1953].

Om en bij de tent.
Geïllustreerd door Rein Stuurman.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1948]. 2° dr. [1950].

Als een droom.
Geïllustreerd door Rie Reinderhoff.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1950]. 2° dr. [1963].

De verloren schoen.
Geïllustreerd door Nans van Leeuwen.

Nijkerk, G.F. Callenbach, [1952].
Dit boekje wordt in 1983 uitgegeven als de
De duiventoren. Het verhaal is het zelfde.
Hoofdstuk titels en persoonsnamen zijn
aangepast.

Pietje Mus.
Geïllustreerd door Johanna Bottema.
's-Gravenhage/Djakarta, G.B. van Goor
Zonen's Uitgeversmaatschappij, [1952]. 2° en
3° dr. [?]

Bennie en het vreemde land.
Geïllustreerd door Mies Bloch.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1953]. In dit
verhaal wordt Vlaardingen bedoeld.

Evelientje en Marjoleintje.
Geïllustreerd door Rie Reinderhoff.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1954].

Een week vol pret...
Geïllustreerd door Rie Reinderhoff.
Groningen, Jan Haan, Haan's bibliotheek
voor de jeugd, [1955].

Het blijde telegram.
Geïllustreerd door Rie Reinderhoff.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1955].
Samen uit, samen thuis.
Geïllustreerd door Lies Veenhoven.
Alkmaar, Kluitman, [1956].

Wies in de knoei.
Geïllustreerd door Henk Poeder.
Groningen, Jan Haan, [1958].

Klavertje vier.
Geïllustreerd door Rie Reinderhoff.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1959]. 2° dr.
[1964]. 3° dr. [1978].

En toch werd het zó!
Geïllustreerd door Hans Borrebach.
Hoorn, Westfriesland, [1961]. Uitgegeven in

de Witte Raven serie M 437 [1979].

Kees en zijn hamsters.
Geïllustreerd door Rie Reinderhoff.
Groningen, Jan Haan 1951. Later ook nog uitgegeven bij Kok in Kampen.
Ook verschenen met illustraties van A.D. Dekkers, Den Haag, Voorhoeve, 2^e dr. [1979].

Winter in Tirol.
Geïllustreerd door Corrie van der Baan.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1950]. 2^e dr. [1961] 3^e dr. [1977].

Diedeltje maakt een poppejurk.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1962].

Dorle. is een in het duits vertaalde uitgave van Diedeltje maakt een poppejurk. Balve/ westfriesland, Englebert-verl. [1967].

Diedeltje krijgt een slee.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1962].

Diedeltje en Sietske.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1962].

Dorle und Antje. is een in het duits vertaalde uitgave van Diedeltje en Sietske.
Balve/Westfalen: Engelbert Verlag, [1967]. Dorle und Antje is tevens in duits schrijfschrift verschenen.

Diedeltje eet chocola.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1962].

Kerstfeest in de stad.
Geïllustreerd door Tiny van Asselt.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1963]. 2^e dr. [?]

Diedeltje gaat naar Artis.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1965].

Diedeltje en de ballon.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1965].

Diedeltje op zolder.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1966].

Diedeltje winkelt met Sietske.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1966].

De stunt van klas zes.
Geïllustreerd door Corrie van der Baan.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1966]. In vier drukken verschenen.
Die Stunde der Klasse 6. In het duits vertaald bij Konstaz: Bahn Verlag. [1968 / 1970].

Diedeltje vliegt met Jan.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1967].

Diedeltje in de optocht.
Geïllustreerd door John A. Hummel.
Den Haag, Van Goor, [1967].

De Diedeltje serie is in herdruk verschenen bij Kok Kampen. De boekjes zijn met slappe en harde omslag geproduceerd.

Dagboek van moeder.
Geïllustreerd door Corrie van der Baan.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1967]. ... 3^e dr. [1978] (Minimaal in 4 drukken)

Rita en haar zusje Heleen.
Geïllustreerd door Lies Veenhoven.
Alkmaar, Kluitman, Zonnebloem-serie. 1^e dr. [1963] 2^e dr. [1969].

Onze dag komt.
Geïllustreerd door Herson.
Hoorn, West-Friesland, 1969. 2^e dr. [1979].
Uitgegeven in Witte Raven serie M 439. [?].

Saskia's vlucht.
Geïllustreerd door Wim van Doorne.
Delft, W.D. Meinema, [1969]. 2^e dr. [1971] 3^e dr. [1975].
Ook uitgeven bij Callenbach als *Saskia*. [1982].

Saskia. [1982]
Zie Saskia's vlucht. Is het zelfde verhaal.

Het ezeltje zonder naam.
Geïllustreerd door Corrie van der Baan.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1970]. 2^e dr. [1975].

Steffie uit Tirol.
Geïllustreerd door Tiny van Asselt.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1972].

Een opdracht voor Trudy.
Geïllustreerd door Han Prins.
Kampen, Kok. Irisreeks, [1973].

Het rode lichtje.
Geïllustreerd door Geeske van Tienhoven.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1975]. 2^e dr. [1979].

Geheim blijft geheim.
Geïllustreerd door Reintje Venema.
Nijkerk, G.F. Callenbach, 1^e dr. [?] 2^e dr. [1979].

Kruidje-roer-me-niet.
Geïllustreerd door Geeske van Tienhoven.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1978].

Samen op weg.
Geïllustreerd door Geeske van Tienhoven.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1982].

De duiventoren.
Zie de verloren schoen in deze lijst.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1983].

Soms gaat het toch anders.
Geïllustreerd door Tiny van Asselt.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1987].

Met andere ogen.
Geïllustreerd door Tiny van Asselt.
Nijkerk, G.F. Callenbach, [1988].

Als ik een viool was.
Gedichtenbundel in eigen beheer, [1986].

Verhalen van C.M. van den Berg-Akkerman verschenen in diverse bundels.

De knikkerzak.
In een bundel met 6 verhalen.
Het kleine voorleesboek.
Voorhoeve, Den Haag, 1986.
In schoner glans.
Kerstverhalen, levend hout. Van Tol Dordrecht, 1980.
Komt tot zijn schijnsel.
4 kerstverhalen. Van Tol Dordrecht.
Om Bethlehem's kribbe.
5 kerstverhalen. J.J. Groenheide, 1962.
Rondom Pasen.
Paasverhaal. Boekencentrum, 1979.

Met deze lijst predenderen wij niet volledig zijn. Het is mogelijk, dat van de genoemde boeken meerdere herdrukken zijn.
Het aantal titels kinderboeken is wel juist.

W.C. den Breems

‘Ze kunnen praten en ze kunnen lopen, dus kunnen ze melken’

Frans Assenberg

Aan het begin van 2005 had ik contact met Cees Keijzer inzake enkele artikelen die ik over de Broekpolder had gepubliceerd. De familie Keijzer woonde ooit op een boerderij in het noorden van de Broekpolder. Tijdens dat gesprek opperde ik het idee om een interview met hem te houden over het dagelijks leven op de boerderij. Aldus geschiedde.

Het dagelijkse leven op een boerderij in het noorden van de Broekpolder in Vlaardingen in en na de Tweede Wereldoorlog

Later voegde zijn broer Arie zich erbij. Het interview met de beide broers vond plaats in de woning van de Cees Keijzer in de Sportlaan in Vlaardingen op diverse avonden in het voorjaar van 2005. Cees en Arie Keijzer zijn zonen van Jan Keijzer en Magdalena Keijzer-Vreugdenhil. Cees is geboren op 23 april 1943 en Arie op 27 september 1935. Zij woonden tot aan de opspuitingen van de polder in het noordelijke deel van de Broekpolder, pal tegen Het of De Bommeer aan. [1]

Vooraf

De Broekpolder is vanouds een agrarisch gebied. De naam Broek is ontleend aan een moerassige omgeving. Het betekent ‘laag en drassig land’. In de 13^e eeuw zijn de ontginningen gereed. In de eeuwen erna heeft de Broekpolder een agrarisch karakter met boerderijen en weilanden

en waarschijnlijk bouwlanden. Door de polder lopen diverse watertjes: de Geersloot, de Broek- of Hoogstadmolensloot en de Vlietmolensloot. Rond 1356 is er sprake van een stuk grond in ‘Vlaerdinger Broec’ dat in andere handen overgaat. Gaandeweg ontstaat op de voormalige kreekruigen meer bewoning en er verschijnen watermolens in de polder. Langs de Vlaardinger Vaart wordt zelfs een taanderij gebouwd! Rond 1800 staan er 13 boerderijen die door middel van de Broekweg, die dwars door de polder loopt, met Vlaardingen zijn verbonden. De Broekpolder was tot aan de Tweede Wereldoorlog onderdeel van de gemeente Vlaardinger-Ambacht. Een deel van het (noordelijke)gebied behoort bij Maasland.

Aan de oostgrens loopt de Vlaardinger Vaart, en aan de noordzijde de Boonervliet. Voor het transport waren de Vlieten en de Vlaardingse Vaart van groot belang voor de bewoners van de Broekpolder: de wegen waren vaak slecht en door middel van het water was bijna alles te bereiken.

Aan de westzijde loopt de Rijskade. Ooit maakte deze kade onderdeel uit van een afwateringssysteem vanuit de polder naar de (reeds lang verdwenen) sluis in de Zuidbuurt, ‘Hutjeshoek’ genaamd. Toen de vlieten gereed waren, verdween Hutjeshoek van de kaart. Het graven van de vlieten was noodzakelijk vanwege de wateroverlast die in de Zouteveense Polder regelmatig ontstond. De Vlaardinger Vaart heeft vanuit Schipluiden tot aan de Broekpolder een vrij rechte loop. Langs de Broekpolder echter slingert de Vaart zich door het landschap. De vele bochten belemmerde de doorstroming naar Vlaardingen. Te veel nattigheid was het gevolg. In de jaren vijftig

van de vorige eeuw werd de Broekpolder opgeofferd aan de stadsuitbreiding. De bewoners van de Broekpolder werden gesommeerd een deal te sluiten met de gemeente Vlaardingen en daarna hun hoeven te verlaten. De boerderijen werden daarna eventueel onteigend en gesloopt, kaden werden opgeworpen en bagger uit de havens van Rotterdam werd erin gespoten. Aan een agrarisch gebied kwam na vele eeuwen een abrupt einde.

‘Het Kooitje’

De boerderij van de familie Keijzer was niet erg oud toen zij in de jaren vijftig van de vorige eeuw gesloopt werd. Zij was gebouwd in 1880 en was gelegen in het noorden van de Broekpolder. De boerenhofstee van de familie Keijzer bestond uit een woning aan de voorkant van het hoofdgebouw en daarachter de stal. Tussen het woongedeelte en de stal was over de hele breedte van de boerderij een gang. In deze gang was de trap naar de zolder. In een hoek van die gang was een kleine paardenstal.

De Broekweg in de Broekpolder, gezien in de richting van Vlaardingen.

Vader Jan Keijzer in 1939 bezig met het ontwikkelen van zijn melktechniek.

De boerderij ‘Het Kooitje’ van Jan en Magdalena Keijzer, gezien vanaf de rand van het ‘Pannenkoekenhaventje’, een uitloper van de Bommeer. Op de voorgrond de schuur die in de Tweede Wereldoorlog onder leiding van een van de onderduikers is gebouwd.

Een deur in het boenhoek, eigenlijk keuken en wasruimte, gaf toegang tot deze gang. Twee deuren in deze gang gaven toegang tot de stal waar in de winter de koeien stonden. De voordeur van de woning zat in het midden van de gevel. De gang liep van voor naar achteren, tot in het boenhok. Links vooraan was een kleine kamer waarvan de functie nu onduidelijk is. Daarachter was de mooie kamer, ‘Het heilige der heiligen [2], zoals Cees Keijzer dat tijdens één van de interviews zo prachtig uitdrukte. Bij hoge uitzondering werd deze ‘mooie’ kamer gebruikt. Zij was bijna uitsluitend voor de pronk.

Achter deze kamer lag de eigenlijke woonkamer. Op de grond van de woonkamer lag zeil en onder de rechthoekige tafel lag een vloerkleed. In de woonkamer stond ook een radio, op batterijen. De familie Keijzer had, naast vakbladen, een abonnement op de NCRV-gids. Veel luisterde men niet naar de radio; eigenlijk alleen naar het nieuws. De batterijen voor de radio haalde men in de winkel van Koppenol aan de Afrol in Vlaardingen. In het boenhok was naast het fornuis ook een oven. In de oven werd onder andere brood gebakken. De stal bestond uit twee naast elkaar lopende rolla’s. Een ‘rolla’, eigenlijk ‘rollaag’, is een op hun kant gemetselde rij bakstenen

waar de koeien met hun achterpoten op staan. Langs de wanden waren gangen en naast de gangen de mestgroepen. Vanuit de voorboes [3] in het midden van de stal werden de koeien van voer voorzien. Boven de kelder was de opkamer [4]. In deze opkamer waren slaapkamers gemaakt. Op de zolderverdieping bevonden zich twee slaapkamers voor de dienstbodes en twee voor de knechten. Tussen die slaapkamers stond een muur. De toegang tot de slaapkamers van de knechten liep via een trap in de stal. Naast de stal stonden twee wagenschuren, een klein varkenshok en een silo voor het gras. In de boomgaard stonden appel-, peren- en pruimenbomen en er was een varkenshok. In de boomgaard bevonden zich twee welputten. Twee hooibergen naast de stal en populierenbomen voor het woongedeelte maakten de boerderij compleet.

Gemoedelijk

Het boerenleven in het noorden van de Broekpolder speelde zich gemoedelijk af. De familie Keijzer had diverse stroken weideland in eigendom. Deze landerijen lagen niet alleen in de Broekpolder, maar ook in de aan de Rijskade grenzende Aalkeet Buitenpolder. In de zomer liepen er koeien die in de winter op stal stonden. De familie Keijzer was lid van de Gereformeerde Kerk en de leden ervan voelden

Een luchtopname van boerderij ‘Het Kooitje’ van de familie Keijzer. Duidelijk is hier ook de uitloper vanaf de Bommeer te zien, die het ‘Pannenkoekenhaventje’ werd genoemd.

zich Vlaardinger, alhoewel zij in Maasland woonden. Voor al hun bezigheden gingen zij tot 1941 naar Vlaardinger-Ambacht, en later naar Vlaardingen [5]. Oorspronkelijk behoorden dit deel van de Broekpolder tot de in 1941 opgeheven gemeente Vlaardinger-Ambacht.

De boerderij van Jan Keijzer lag aan een lange oprijlaan en werd ‘Het Kooitje’ genoemd. De betekenis van deze naam komt van de voormalige boerderij die honderd meter verderop stond en die eveneens in gebruik was van de familie Keijzer. Men weet niet de oorsprong van deze naam [6]. Jan Keijzer was agrariër die af en toe ook wel een gewas verbouwde, veelal voor eigen gebruik. Het gaat dan om tarwe, bieten, erwten, aardappelen, knollen, enzovoort. Cees Keijzer: “Tijdens de Tweede Wereldoorlog zaten er vier onderduikers op de zolder van onze boerderij. Op die zolder had men schuilhutten gebouwd van takkenbossen. In geval de Duitsers toch zouden komen, konden we door de lange oprijlaan, die was 800 tot 900 meter lang, de soldaten wel aan zien komen. De onderduikers konden zich dan snel verstoppert.” Arie Keijzer: “Het ging om vier joden waarvan er twee uit Vlaardingen kwamen. De derde kwam uit Utrecht, maar waar de vierde vandaan kwam, weet ik niet meer.” Eén van de onderduikers bleek aannemer te zijn. Arie: “Tijdens zijn onderduikperiode op onze boerderij heeft hij nog een schuur gebouwd. Kijk, op deze foto kun je

het zien. Hier deze, pal naast het Bommeer.” Hij toont een oude prent waarop inderdaad een nieuw ogende schuur staat afgebeeld. Arie: “We moesten allemaal meehelpen. Samen met de andere onderduikers hebben we toen alle stenen moeten afbikken.

Ook in de opkamer werden aanpassingen gedaan. Alles ging eruit, en er werden vier nieuwe kamers getimmerd waarvan één met een geheime kast ervoor. Een losse wand aan de buitenkant ontrok deze kast in de kamer aan het gezicht. Aan die wand hing een kapstok, zodat je niet kon zien dat er nog een kamertje achter zat. Ja, er kwam wel eens controle in onze buurt. Maar meer, zo van: “wat valt hier te zien?”, Meer niet. Voor zover we weten, zijn ze nooit op onze boerderij geweest. Je leefde wel onder spanning, maar je stond er niet zo bij stil.” Volgens Arie Keizer, die de oorlog meemaakte als kind, had men op de boerderijen in de Broekpolder geen last van de beruchte hongervinter. Arie: “Er kwamen wel mensen bij ons om eten vragen. Ja, veel mensen uit Vlaardingen en omgeving gingen heel ver weg eten halen, als ze dan eindelijk bijna weer thuis waren, werd hun voedsel soms in beslag genomen, en dan hadden ze nog niks. Ze hadden inderdaad naar de boeren rondom Vlaardingen kunnen gaan.

Genoeg te eten

Cees Keijzer: “Wij hadden altijd genoeg te eten. Mijn vader maakte zelf kazen. In voormalige

Arie aan het melken,
links zus Ko.

varkenstroggen lagen in pekelbaden onder de takkenbossen op zolder, de kazen te rijpen. Hij hield daarvoor melk achter. Wij hadden ongeveer veertig koeien zodat het personeel van de Hollandia-melkfabriek op de Oosthavenkade in Vlaardingen precies wist hoeveel melk er bij ons op de boerderij werd geproduceerd. Uiteraard was er voor de onderduikers op de boerderij ook melk nodig.”

In de weidegebieden in de Broekpolder had de bezetter een groot aantal dikke palen geslagen en daaroverheen prikkeldraad gespannen. Arie Keijzer: “Dat was om te voorkomen dat geallieerde vliegtuigen er zouden landen. Aan het eind van de oorlog zag je steeds minder palen staan. Door het gebrek aan brandstof werden de palen uit de grond gehaald door Vlaardingers en in de kachel opgestookt. De koeien liepen overigens rustig om die palen heen.”

De oorlog gaat voorbij, en het leven in de Broekpolder gaat zijn gewone gang. Gewoonlijk stond ‘pa Keijzer’, de vader van de bovengenoemde zonen, zeer vroeg op om zijn werk te gaan doen. Cees Keijzer: “We leefden van de opbrengst van de koeien. Naast de veertig koeien hadden we een paar varkens, en een aantal schapen. Moeder had zelf nog tien kippen. Er was vanzelfsprekend ook een haan. Zij verkocht de eieren. We hadden ook een paard. Voor het ploegen van de grond hadden we twee paarden nodig. We gingen dan naar de weduwe Mostert en van haar leenden we dan een paard. Dat gebeurde ook andersom, dus met gesloten beurzen, en dat ging altijd goed. Mijn vader slachtte zelf dieren en soms rookte hij het vlees in een ton. Hoe dat precies ging, kan ik mij niet meer herinneren.”

Maaien en hooien

Cees: “Met de twee paarden gingen we ook het land op om te maaien. Mijn vader wilde het gras altijd snel in de hooiberg hebben. Dat verhoogde wel de kans op hooibroei vanwege het mogelijk nog natte gras. Maar zo was hij nou eenmaal. De ene dag maaien, en de volgende dag de hooiberg in, dat wilde hij altijd. In de hooiberg hing aan een soort rail een grijper die het hooi van de wagen haalde, en in de hooiberg deponeerde. Dat ging altijd heel

snel. De grijper werd met de hand bediend. Mijn moeder trok aan een lijn als de grijper in het midden van de hooiberg was, het hooi viel er uit en werd dan over de berg verdeeld. Het gemaaide en gedroogde gras werd in elkaar geperst zodat er veel in kon. Hooibroei kwam wel voor, ja. Er kwam dan een man met een lange buis waarin een thermometer zat. Die stak hij in het hooi en hij kon zo meten wat de temperatuur was midden in de berg. Normaal was dat een temperatuur van 10 tot 20 graden Celsius. Als het 80 graden was dan moest het hooi eruit. Was het negentig graden dan mocht dat pas als de brandweer er bij was. Bij ons in nooit brand geweest, maar het scheelde soms niet veel. Als het hooi er uit moest, werd er in het midden van de berg een gleuf gegraven. Het hooi werd er eenvoudigweg uitgegooid.”

Boer Jan Keijzer stond in de zomer elke dag om

ongeveer half vier op. Zonder ontbijt, mogelijk met een beker melk achter de kiezen, ging hij dan de koeien van het land halen. Cees: “Wij hadden weiland zowel in de Broekpolder, als in de Aalkeet Buitenpolder, achter de Rijskade. Het waren lange stroken land die alle een (veld)naam hadden. Je had het zogenaamde ‘Ketterland’, de ‘Acht Margen’ [7] en de ‘Zes Margen’. Als je de laatste twee samenvoegt had je ‘Achter de werf’. Dit wil zeggen dat dit land achter de boerderij lag. Weet je trouwens dat al die landerijen er nog liggen? Het is nu een soort natuurgebied [8]. In de Broekpolder lag het zogenaamde ‘Laanstuk’. Dat was een lange strook grond langs de oprijlaan. De oprijlaan was ongeveer negenhonderd meter lang.” Als de koeien uit het land zijn gehaald, gaan ze naar de ‘koeienbocht’. “Dat was een omheind stuk land achter onze boerderij,” zegt Arie. Hij tekent de situatie op een stuk papier. Daar werden de koeien gemolken, met de hand. Machines blijkt de familie Keijzer nog niet te hebben. Cees: “We hadden, toen wij klein waren, één knecht die wegging toen wij als jongens moesten helpen met melken. “Ze kunnen praten en ze kunnen lopen, dus kunnen ze melken”, was bij ons de stelregel.”

“Dus wij onder de koeien, Vroeg op, en naar buiten. Melken, en dan pas een ontbijt. Daarna naar school.” Als de melk in de melkbussen zit, gaan ze in de koeler. Dat was niets anders dan een gemetselde bak waar bruin welwater doorheen liep. “Mijn vader stond bekend als een zeer goede melker,” zegt Cees niet zonder trots. “Hij molk zes koeien per uur. Om zeven uur was het melken klaar, en bracht moe altijd een kopje thee met een beschuitje. Mijn moeder was dan overigens al een lange tijd op. Om half vijf zat ze al voor het raam sokken te stoppen of te breien. ’s Morgens gingen de melkbussen meteen op de wagen en naar de Melkfabriek de ‘C.M.C.’, de Coöperatieve Melk Centrale, in Vlaardinger-Ambacht of naar de ‘Hollandia’. Als mijn vader de melk

niet zelf wegbracht, kwam vrachtrijder Van Adrichem uit Schipluiden de melk halen. Als je de melk zelf naar de Hollandia bracht, kreeg je per honderd liter een kwartje [9] meer. Pa Keijzer ging dan ook vaak nog een andere boodschap doen, zoals meel halen bij de molen op de Kortedijk, of koolas bij, ik dacht, wasserij Overmans in de Callenburgstraat voor het ophogen van de oprijlaan. Na het melken was het ontbijten geblazen. Daarna ging pa dan bijvoorbeeld molshopen slaan in het veld of een hek repareren. Ook ging hij vaak stekels trekken, of brandnetels maaien. Enzovoort.”

Naar school

De gebroeders Cees en Arie graven diep in hun geheugen om de herinneringen terug te halen uit hun vroege jeugd. De beide mannen hebben zichtbaar plezier in de vragenstellerij over het dagelijkse leven in de voormalige Broekpolder. Na het melken der koeien, eerst ontbijten. Daarna naar school, zoals gezegd. De kinderen liepen de lange oprijlaan van de boerderij af en gingen dan rechtsaf de Broekweg op naar Vlaardingen [10]. In die tijd was de rijksweg nog niet aangelegd. Cees en Arie: “We liepen de Broekweg af tot aan de Vaartweg, dan de Kwakelsteeg in en langs de Rooms Katholieke Kerk de Hoogstraat op. Dan de Kortedijk op, de Voorstraat af en naar de ge-

Een statieportret bij
het 12,5 jarig huwelijk
van Jan en Magda-
lena Keijzer, november
1946. Van links naar
rechts: Ina, Jan, Arie,
vooraan Cees, Magda-
lena, baby Jan en Ko.

Een zonnige zondag in mei 1957. Van links naar rechts: Cees, Ina, Jan, Arie, vader Jan, moeder Lena, Lenie en Ko.

reformeerde mr. Terpstra-school in de Chrysantstraat.” Cees: “Later kreeg ik een zwarte fiets van mijn vader. Ik moest er echter wel voor werken op de boerderij, zoals de koeien melken. Die fiets kostte toen vijf gulden. Toen ik een keer in de buurt van de Groen van Prinstererstraat reed, lette ik even niet op. Alhoewel er nauwelijks auto’s te zien waren in die tijd, kwam er wel één aan en reed hij over mijn voorwiel. Ik heb hem toen mee naar huis gezeuld. Ik was natuurlijk bang dat mijn

vader wel kwaad zou worden. Dat viel mee. Hij zei alleen maar: “Oh, het is geen probleem. Dan gaat de fiets een jaar naar de zolder, maar het melken gaat wel gewoon door.” Na een jaar ging ik weer op de inmiddels gerepareerde fiets rijden.” Arie had ook een fiets: “Ik reed een keer met mijn vriendje over de Broekweg. We letten even niet op, onze sturen haakten in elkaar en hup, daar gingen we, recht de sloot in.” Als de kinderen uit school komen, is het weer melken geblazen. Door de lange dagen valt het niet mee wakker te blijven achter de warme koeienlijven. Pa Keijzer gooide dan een kluitje aarde of een steentje naar de koe of naar zijn zoon, om hem bij de les te houden. Arie: “Ja, het was een uur lopen naar school, maar je wist niet beter. Het was zo. In de zomer via de Broekweg, in de winter over het ijs. Soms was het weer zo slecht, dan hoefden we niet naar school. Als het regende zat je wel eens drijfnat in je bank. Nee, we werden nooit gepest met onze boerenafkomst.”

Brongas

In de Broekpolder was geen gas, geen elektriciteit en geen stromend water. Er was wel

een wel. Men sloeg voor die wel een vierkante lange pijp in de grond. Na verloop van tijd welde er bruin, koud water naar boven. Op de pijp, die een stukje uit de grond stak, was een kap bevestigd, een soort koepeltje. Aan de zijkant van die kap zaten twee geleidingsbuizen waardoor de kap op en neer kon gaan. Aan de kap was ook een buis bevestigd. Door de buis stroomde gas, welgas, of brongas, dat met het water omhoog was gekomen. De Broekpolder — ‘broek’ betekent moeras — was ooit

een drassig gebied dat deel uitmaakte van een groot onontgonnen gebied. In de bodem van de polder was dus veel ophoping van moerassgassen. De druk van het gas was niet hoog. De kap ging omhoog als de druk toenam. Was die te hoog, dan zorgde een ontluchtingsventiel voor minder druk. Het gas werd in de keuken van de boerderij gebruikt voor het koken van eten naast de pitten van een petroleumstel. Ook voor verlichting werd het brongas benut. Zoals gezegd kwam water uit de lucht vallen. Cees: “Ook nam de melkrijder soms water mee uit de melkfabriek. Bij de C.M.C. of de Hollandia werden de bussen dan met stoom schoongemaakt en de volgende dag kwamen ze met drinkwater terug. Ieder boer had een eigen nummer. Weet jij het nummer nog Arie?” “Ja natuurlijk: nummer 3311,” zegt deze zeer beslist.

In de herfst gingen de Keijzers de koeien scheren met een soort tondeuse. In de winter kregen de koeien extra verzorging in de stal door middel van rossen, de staart wassen en het stro verzorgen. Ook gingen de boeren dan dorsen of sloten schoonmaken. Cees: “Vader handelde een beetje in vee. In 1952 heerste er ook bij ons mond- en klauwzeer, MKZ. Al het vee werd opgeruimd. Pa had geen zin om de stal leeg te laten staan. Hij liet er daarom varkenshokken in timmeren. Er kwamen toen zes weken oude biggen in. Later kregen we te maken met de varkenspest zodat de stallen weer leeg waren. In 1953 hadden we weer koeien.” Arie: “Ook hebben we een aantal Hongaarse of Roemeense paarden gehad. Het waren wilde, magere paarden. Ze waren zo mager dat je je pet aan hun uitstekende botten kon hangen. De paarden waren bestemd voor de slacht en zeer schichtig. Als je er naar keek, werden ze al onrustig en maakten dat ze weg kwamen. Ze werden in het land gevoerd. Door het malse gras groeiden ze snel. Ze werden dan weer verkocht en geslacht.”

Zondag

De familie Keijzer was lid van de Gereformeerde Kerk in Vlaardingen. Op zondag werden de schreden gewend naar de kerk in de Kuiperstraat in Vlaardingen. Pa ging dan na het melken met een aantal van zijn zonen op de fiets naar de kerk. Arie: “We konden soms ook kiezen. Of we gingen met opa Keijzer mee, of met ome Sweerus de Jong of ome Cor in hun koetsje. Beide mannen hadden ook een boerderij in de Broekpolder. De koets werd dan gestald bij Van Zelm in zijn stalhouderij in de Kuiperstraat. Moeder Keijzer ging vaak naar de middagdienst. Wij moesten dan melken. Na het avondeten ging pa op zondag altijd ‘pinken tellen’ [11], oftewel een praatje maken op het veld met de andere boeren. Dat tellen was soms wel nodig als er bijvoorbeeld een koe in de sloot lag. Bij een kopje thee las pa daarna het blad ‘De Boerderij’ en moe stee-

vast ‘De Spiegel’. Zo brachten wij in die tijd de zondag door.”

Bij het overlijden van een familielid werd de dode opgebaard in een kamer. Cees: “Doodbidder Verkuil of Kuil kwam dan de boel regelen. Hij was koster van de kerk in de Kuiperstraat. Verkuil regelde dan auto’s, kaarten, en verder alles wat daarbij kwam kijken. Er gingen witte lakens voor de ramen, tot aan de begrafenis. Bij de burens gingen op de dag van de begrafenis ook lakens voor de ramen. In de woonkamer werd voor de teraardebestelling een rouwdienst gehouden. Later werd de rouw in de kerk gebracht’. Draggers droegen de kist naar de auto’s en naar het graf in het Emaus in het Ambacht, Vlaardinger-Ambacht.”

Jarig

Op de vraag hoe een geboorte van een broertje of zusje verliep binnen de familie Keijzer kijken de mannen elkaar een beetje hulpeloos aan. Arie: “De huisarts werd er bijgehaald. Maar meer weten we er eigenlijk niet van. Alles dat met seks te maken had, was taboe! De dokter bleef wel eens een nachtje slapen als de geboorte niet wilde vlotten. Of de dokter de geboorte zelf deed of niet weet ik niet.” Over de manier hoe een verjaardag plaats vond, weten ze meer te vertellen. Verjaardagen werden bij de familie Keijzer niet overgeslagen. Het was dan groot feest. Arie en Cees: “Moeder was al dagen van tevoren bezig met het maken van puddinkjes van custard als pa jarig was. De broers en zussen kwamen dan rond een uur of tien. Er was dan koffie met gebak van Jan Boer uit Vlaardingen. Hierna dronken de dames en heren een glaasje boerenjongens of boerenmeiden. Van lieverlee werd de tafel gedekt. De mannen gingen dan naar de koeien kijken. “Effe bouwe”, zei men dan. De vrouwen zorgden voor het eten. Rond het middaguur was de tafel keurig gedekt en kwam het eten op tafel voor de gasten en de huisgenoten. Eerst een kopje soep en daarna een stuk

vlees. Meestal rollade of zoute vis, kabeljauw. Eerst was mijn moeder lang bezig het zout eruit te spoelen (wellen). Na het eten weer een kopje thee en kwam de doos met sigaren op tafel. Het feest wel dan wel zo'n beetje voorbij. Tenslotte waren de meeste familieleden van boerenafkomst en moest er weer overal gemolken worden.”

Grote schoonmaak

“Als het voorjaar kwam, kreeg mijn moeder altijd de kriebels,” zegt Cees Keijzer over een inmiddels voor velen verloren gegane Hollandse traditie: de jaarlijkse schoonmaak. Terwijl vader Keijzer op het land aan het werk was, vroeg moeder Keijzer aan haar werkster Co Mostert of ze niet een dag extra kon komen de aanstaande weken om te assisteren bij de grote schoonmaak. Keijzer: “Die grote schoonmaak vond altijd plaats als de eerste tekenen van het voorjaar zich aandienen. Mijn moeder en de werkster werkten altijd van boven naar beneden. Op de zolder stond een aantal bedden. Die werden afgehaald en de matrassen gingen naar beneden. In een hoek van de boerderij werden ze geklopt met de mattenklopper en gedurende een paar uur gelucht. Er gingen planken onder zodat ze schoon bleven. Ook van de slaapkamers van de eerste verdieping werden de bedden gelucht. De gordijnen gingen eraf. Die werden gewassen en op een droogrek gehangen. Overal lag zeil en dat werd schoongemaakt en ik meen in de was gezet. Het zeil was in ieder geval daarna weer zo glad als een spiegel. Aan het eind van de dag gingen de matrassen weer naar boven en werden de bedden weer opgemaakt. Ook de vliering van de zolder werd schoongemaakt. Niets sloeg mijn moeder over,” zegt Cees Keijzer die zich in die tijd als kind prima vermaakte op en rond de boerderij in de Broekpolder. Keijzer: “De vliering werd met water en soda geboend, en daarna zag alles er weer netjes en verzorgd uit. Daar ging het om.”

Keijzer: “Ook op de begane grond werd er schoongemaakt, net als de kelder. De kelder was wel laag, ik denk ongeveer 1,20 meter hoog. Er waren gewelven en je moest dus wel bukken als je er doorheen liep. De kelder werd helemaal leeggehaald en schoongemaakt. Er was een soort trog met water erin waarin de melk werd gekoeld. Op planken tegen de muur stonden ook weckflessen. Mijn moeder weekte zelf in de zomer voor de winter. Groenten, fruit, enzovoort. Het vroer er nooit omdat de kelder in de grond zat. Hierdoor kon er dus voedsel worden bewaard. Vanuit de Bommeer liep een waterleiding naar de kelder. In de keuken was op het aanrecht een pompje waarmee het water uit de Bommeer werd opgepompt. In de winter was de leiding tegen de vorst beschermd met paardenmest. Die mest bevroor niet. Het water werd gebruikt voor de afwas en voor de koeling in de kelder. Veel stelde dat echter niet voor, hoor. Nee, we hadden geen drinkwaterleiding, ook geen gas en elektriciteit. Niemand had dat soort zaken in de Broekpolder. Voor wc-papier gebruikten we de blaadjes van de scheurkalender. Iedere dag las mijn vader een blaadje er van voor, na het eten. Het was een scheurkalender van de zending. Iedere dag een stichtelijk woord. Na het lezen werden de blaadjes verzameld en als er een stapeltje was gespaard, werden de blaadjes met een koordje bij elkaar gebonden en opgehangen op de wc.”

Het boenhok werd als laatste schoongemaakt. Dit ‘boen’ik’, lag centraal in de boerderij. Eigenlijk was het de keuken. Er was een rond fornuis waar door middel van takkenbossen op werd gekookt. Cees Keijzer: “Als mijn moeder klaar was met de schoonmaak was ze een maand bezig geweest. De kachel werd ook schoongemaakt en met kachelpoets weer keurig zwart gemaakt. Het ding ging tijdens de schoonmaak naar zolder. Als het dan alsnog koud werd, en wij daarover klaagden, zei mijn moeder dat we dan maar een trui aan moes-

Een luchtopname van de boerderij van de grootvader van Cees en Arie Keijzer, Dirk Keijzer, Broekweg 269.

ten trekken. Zo werd dat opgelost.”

Naar buiten

Als de koeien naar buiten gingen, kon de stal worden schoongemaakt. Het was dan eind maart, begin april. Keijzer: “Mijn vader keek altijd een beetje naar het weer voor wat betreft het naar buiten brengen van de koeien. Het gebeurde wel dat de koeien naar de wei gingen maar dat het later toch weer kouder werd, of het ging sneeuwen. Omdat het verse gras door het vee dan teveel werd vertrapt, gingen ze weer terug de stal in. Kon de stal later weer worden schoongemaakt. Als de stal schoon werd gemaakt gingen alle palen er uit en die werden dan met water uit de Bommeer gereinigd. Ook de grampels en de riemen kregen een schoonmaakbeurt. Grampels zijn kettingen waarmee de koeien aan de palen vast zijn gemaakt. Ze hingen om de nek van de koe en die kon hiermee niet wegllopen. Hij kon wel zijn kop op en neer bewegen. Als de stal leeg was, nam mijn vader een grote houten schop, en gooide water tegen de muren van de stal zodat alles weer schoon werd. Daarna kregen de deuren en de ramen een beurt. Lekker alles doorluchten, en de boel was weer fris. De ijzeren ramen van de stal werden bewerkt met koolteer in verband met het zuur van het gras dat de koeien aten. Die koolteer haalden we bij de firma De Zeeuw op de Hoogstraat. Ook de binnenwanden van de betonnen silo's werden met de koolteer ingesmeerd. De muren

van de stal werden gewit met een witkwast. Als dat allemaal gedaan was, was ook de grote schoonmaak van de stal achter de rug en kon het voorjaar weer komen.”

Weg uit de Broekpolder

In de jaren vijftig van de vorige eeuw werden plannen gemaakt om de Broekpolder op te spuiten met bagger uit de Rotterdamse havens. De boerderijen die er stonden dienden te worden ontruimd en de landerijen verlaten. De gebroeders Keijzer kunnen zich nog goed herinneren hoe dat toen in zijn werk ging. Cees: “Regelmatig liepen burgemeester Jan Heusdens en wethouder Teun de Bruin door de Broekpolder. Er werden met mijn ouders en de gemeente Vlaardingens gesprekken gevoerd over de verkoop van de boerderij. Omdat wij ook land hadden in de Aalkeetbuitenpolder, aan de andere kant van de Rijskade, wilde Teun de Bruin dat wij alleen het land in de Broekpolder zouden verkopen. Mijn vader zei toen: “Nee, het is alles of niks!” Wat heb je aan een stuk land zonder boerderij? We hadden in de Aalkeetbuitenpolder ongeveer 22 hectare, en in de Broekpolder vijf ha. Totaal zo'n 27.000 vierkante meter. We hadden toen 35 tot 40 koeien. Uiteindelijk ging alles van de hand. Het was toen zo dat in de grondprijs, de prijs van de gebouwen, dus ook de boerderij, was opgenomen.” Arie Keijzer: “Mijn vader was 47 jaar en dus te jong om te stoppen. Omdat wij na de verkoop van

het bedrijf een gezin met geld waren konden we bijvoorbeeld in de Noordoostpolder aan de slag op een nieuwe boerderij. Je moest dan wel worden ingeloot. Pa ging er toen kijken, maar hij vond het niks. We hebben toen een boerderij langs de Vlaardingse Kade gekocht in de gemeente Schipluiden [12]. Die staat er overigens nog steeds. Het verhuizen was toen wel een aangrijpende gebeurtenis. Veel families hadden er eeuwenlang gewoond en nu moesten ze ineens vertrekken.” Cees: “Er was natuurlijk wel een eigentijdse bedrijfsvoering in de Broekpolder. Er was geen gasaansluiting, er was geen waterleiding, en ook geen elektriciteit. Als je in de stal aan het melken was in de winter was het door de warmte van de koeien niet koud. Je had dan een olielamp die genoeg licht gaf. Was je klaar bij de ene koe, dan nam je de lamp, hing hem iets verder weer op je ging dan verder. Maar wat gaf het, je wist niet beter.”

De Ka

Het nieuwe huis aan de ‘Ka’ werd verbouwd door de Vlaardingse aannemer Van der Lugt. Deze boerderij had geen oprijlaan zoals in de Broekpolder. Alles ging via de kade of over het water. Zo ook de verhuizing, alhoewel de koeien in een vrachtwagen werden geladen en overgebracht werden naar de nieuwe woning. Cees: “We hadden daar geen land voor de koeien. Slechts hier en daar stukken gras-

land langs de Vaart en de Vlieten. De stukken maaiden we en het hooi sloegen we op als voer voor de in de stal staande koeien. Het was het enige vee dat we hadden. Mijn vader kocht alleen ‘forse’ of ‘verse’ koeien. Dat waren koeien die net gekalfd hadden. Dan had je dus ook geen stier nodig. Na verloop van tijd, ongeveer een jaar, werd het dier weer verkocht.” Het wonen in Schipluiden beviel de familie Keijzer wel. Niettemin voelden zij zich toch verbonden met Vlaardingen. Arie: “De jongste kinderen gingen in Schipluiden naar school. Ze moesten wel. Ook bezochten we daar de Gereformeerde Kerk. Hierdoor kregen we ook contacten. Er kwamen wel eens mensen uit Schipluiden bij ons een bakkie doen, en andersom. Men was blij dat er weer een gezin in Schipluiden was komen wonen.” De oude boerderij in de Broekpolder was toen al gesloopt. De opa en oma van de gebroeders Keijzer, die ook een boerderij in de Broekpolder hadden, verhuisden naar een woning aan de Binnensingel in Vlaardingen. Na verloop van tijd togen de ouders van Cees en Arie ook naar Vlaardingen. Naar de Merellaan. Pa Keijzer ging zich bezighouden met de kweek van tomaten bij een tuinder. Later was hij werkzaam op de korenmolen op de Kortedijk bij molenaar Leen Dijkshoorn.

Het is wel duidelijk. Boer zijn in de Broekpolder was geen onaangename bezigheid. Arie en Cees: “We verveelden ons nooit in de Broekpolder. Als het warm was gingen met anderen uit de buurt zwemmen in de Bommeer. In de winter schaatsen met z’n allen.” Op de vraag of ze terug zouden willen naar die tijd hoeven ze geen van beiden lang na te denken: “Ja!”, beamen ze in koor.

Fotosessie

Tot slot van de gesprekken volgt er op een zonnige zaterdagochtend in juli 2005 nog een fotosessie op de plek waar het boerenleven zich vroeger in de Broekpolder in Vlaardin-

gen afspeelde. De dauw zit aan de schoenen als Cees en Arie op de plek staan waar ooit de boerderij van hun voorouders stond, tegen de kade van de Bommeer aan. Een flauwe glooiing in het talud laat dat nog zien. Cees: “Deze boerderij werd ook ‘Het Kooitje’ genoemd. Die is gebouwd in 1600, en had ook een opkamer. In 1880 is de familie naar de nieuwe boerderij verhuisd, daar aan de Broekweg in de Broekpolder. Het was maar een kleine hoeve. Dit smalle watertje, dat vanaf het meertje langs de kade loopt, werd het ‘Pannenkoekenhaventje’ genoemd. Nee, ik weet niet waarom. Dat is overlevering. Kijk, en daar liggen onze landerijen.” De broers wijzen afwisselend in de richting van de nu natuurgebied zijnde stukken land. Ze blijken vanaf de Bommeer — ook de benaming Het Bommeer komt voor,

maar Vlaardingers houden het op De Bommeer — tot aan de eendenkooi bij de rijksweg A20 te lopen. Lange stroken land in een groen gebied.

De boerderij waarop Cees en Arie en de anderen woonden, stond op het terrein van de huidige golfclub De Broekpolder. Een grote boom, tegenover de plek waar enkele banken staan langs het fietspad, in het westen van de golfcourse, markeert deze historische plek. Arie: “Het Ketterland en de Acht Margen lagen daar meer in de Aalkeetbuitenpolder en die liepen dus vanaf de Rijskade tot aan de eendenkooi daar. Hier, tegenover de Bommeer, lagen de Vijf Margen en rechts Zes Margen.” De reis gaat verder, op de fiets. Naar de ‘Ka’, de Vlaardingsche Kade, het verlengde

In deze bocht van wat nu het fiets- en wandelpad langs de Boonervliet en de Bommeer is, vlak voor waar het pontje aanmeert, stond vroeger de boerderij ‘Het Kooitje’ van de familie Keijzer.

Moeder Lena en dochter Ina Keijzer voor de boerderij langs de Broekkade.

De boerderij aan de Vlaardingse Kade in Schipluiden waar de familie Keijzer zijn intrek nam na uit de Broekpolder verdreven te zijn. Cees en Arie zitten op een vertrouwd plekje.

van de Trekkade langs de Vlaardingse Vaart naar Schipluiden en Delft. Op nummer 55 woonde in de jaren vijftig van de vorige eeuw de familie Keijzer. Zonder land, maar met koeien op stal. Het is een kleine en oude boerderij die beneden langs de Vlaardingse Vaart staat. Duidelijk is te zien dat er later tegenaan is gebouwd. Het is niettemin een idyllisch plekje met uitzicht op de groene graslanden van de Zouteveensepolder.

Met dank aan Cees en Arie Keizer voor de geduldige uitleg van het dagelijkse leven op de boerderij van hun jeugd. Tevens dank aan de sympathieke echtgenote Bep van Cees die steeds voor de koffie zorgde.

Literatuur

Assenberg, Frans: 'De Broekpolder', in Tijdschrift 31, Historische Vereniging Vlaardingen, 1984.

Hoogendoorn, Harm, en De Laat, Lyanne: 'Boerderijen verhalen, Handleiding Zelfstandig Boerderijonderzoek Zuid-Holland', Erfgoedhuis Zuid-Holland, 2005.

Huijts, Carlo S.T.J.: 'De Ontwikkeling van de Middendelflandse Boerderij, een onderzoek in het kader van de reconstructie van Midden-Delfland', Bureau van Uitvoering Midden-Delfland, Maasland, mei 1984.

Moerman, J.: 'Boerderijen op de Vlietlanden', in Midden-Delfkrant 30, Vlaardingen, maart 1982.

Noordhoek, drs. C.L.: 'Vaardingen tijdens de eerste maanden van de Eerste Wereldoorlog', Historisch Jaarboek 1984, Historische Vereniging Vlaardingen, 1985.

Ottervanger, G.: 'Molens, gemalen en andere waterstaatkundige elementen in Midden-Delfand, een inventarisatie van hun cultuurhistorische waarden', Den Haag, 1985.

Tetteroo, H.: 'Wonen in woorden', over de streektaal van Delfand (2), Rijswijk 2004.

Vereniging Natuurmonumenten: 'Complete gids Natuur- en Wandelgebieden in Nederland in Nederland', 's-Gravenland, 1996.

Cees en Arie aan de rand van de Broekpolder. Op de achtergrond de landerijen van de Aalkeetbuitenpolder.

Noten

[1] Dit deel van de Bommeer lag en ligt in de gemeente Maasland. Het huisnummer van de familie Keijzer was Broekweg nummer 1. De familie Sonneveld, van ‘het watermachien’, woonde op Broekweg nummer 2, de familie Mostert op nummer 3, en de familie Bos op nummer 4 (zie ook Assenberg).

[2] Zie de Bijbel: Exodus 26 vers 33: “En gij zult den voorhang onder de haakjes hangen, en gij zult de ark der getuigenis aldaar binnen den voorhang brengen; en deze voorhang zal ulieden een scheiding maken tussen het heilige, en tussen het heilige der heiligen.”

[3] De ‘boes’ is het streekwoord voor stal en is een echt Zuid-Hollands woord. Cees Keijzer tekent desgevraagd op een plattegrond van de boerderij de boes, hij noemt het ‘voorboes’, in het midden van de stal. Achter de koeien was de ‘achtergang’. Zie Tetteroo.

[4] De ‘opkamer’ is een aparte kamer in de Midden-Delflandse boerderij. Zij is gelegen boven de melkkelder en werd alleen bij speciale gelegenheden gebruikt. In de 17e eeuw werd de opkamer als Heerschapkamer gebruikt. Bij veel boerderijen in Midden-Delfland werd de opkamer in de loop van de 17e eeuw als slaapkamer gebruikt. In de loop van de 19e en de 20e eeuw is bij veel boerderijen in Midden-Delfland de opkamer in onbruik geraakt. Het bleek er te koud, boven de kelder, en te vochtig. (Huijts).

[5] Op 1 augustus 1941 voegde de Duitse bezetter Vlaardinger-Ambacht en Vlaardingen samen. (Noordhoek).

[6] Mogelijk dat deze boerderij een eendenkooi bezat. In archiefstukken komt de naam ‘Vogelkooi’ met betrekking tot de Broekpolder regelmatig voor. Of dat bij boerderij Keijzer het geval is, is niet bekend.

[7] Een margen of morgen is een oude oppervlaktemaat – van oorsprong zoveel land als een boer in een morgen kan ploegen. De precieze grootte was streekgebonden, zo was de Rijnlandse morgen 0,85 ha.

[8] Een deel van de Aalkeet Buitenpolder is in beheer bij

Natuurmonumenten en grenst aan de Rijskade, een oude grenslijn tussen de Broekpolder en de Aalkeet Buitenpolder. Het natuurgebied De Aalkeet Buitenpolder sluit aan, aan het natuurgebied de Vlietlanden. De graslanden zijn in trek bij talloze weidevogels als watersnip en grutto. Ook worden er regelmatig lepelaars gezien. De kleidijk van de Rijskade is een geschikt leefgebied van de dieren als wezel, steenuil en diverse soorten vlinders. (Natuurmonumenten).

[9] In euro’s omgerekend ongeveer 11,5 cent.

[10] De Broekweg liep vanuit Vlaardingen vanaf de (Gedempte) Biersloot bij de Afrol met een aantal bochten naar de Broekpolder. Bij de kade van de Boonervliet stopte deze weg. Oorspronkelijk, in de middeleeuwen, liep de Broekweg nog eens stukje door over de heden-daagse Vlietlanden. Op die Vlietlanden stonden enkele boerderijen. Na het graven van de Vlieten kwamen die boerderijen geïsoleerd te liggen. Na verloop van tijd zijn ze verlaten. (Moerman).

[11] Een ‘pink’ is een jong rund van een half tot anderhalf jaar oud.

[12] De Vlaardingse Kade is het verlengde van de Trek-kade vanuit Vlaardingen. In het verleden was er een wegnnet van trekschuiten in Nederland. De trekschuit van Vlaardingen bijvoorbeeld, getrokken door een paard, vertrok vanaf de Waal, ging linksom de Biersloot in, legde aan bij het Veerplein, waar nu de winkel van Plantage Boekhandel Den Draak is, en vervolgde zijn weg naar de Vlaardingse Vaart. Vervolgens voer hij naar Delft. Er ging vracht, haring en andere zaken in alsmede passagiers.

Verantwoording:

De kleurenfoto’s bij dit artikel zijn van de hand van de auteur. De zwart-wit foto’s zijn uit het familiearchief van Cees Keijzer.

Boekbespreking

In Vlaardingen woont de grootste Palestijnse gemeenschap in Nederland. Dat feit is niet bij veel mensen bekend. Wat waarschijnlijk nog minder mensen weten is hoe dat zo ontstaan is.

Toen Tjerk Bruinsma tijdens het voeren van zijn campagne voor het burgemeesterschap in contact kwam met de Palestijnse gemeenschap in Vlaardingen heeft hij beloofd de betrokkenheid van de gemeente met hen te vergroten. Toen hij eenmaal burgemeester was, heeft hij die belofte gestand gedaan door enthousiast in te haken op een initiatief vanuit de Palestijnse gemeenschap om de geschiedenis van de Vlaardingse Palestijnen te boek te stellen. Via de HVV is Frans Assenberg bereid gevonden deze klus te klaren. En dat heeft hij op een geweldige en indrukwekkende manier gedaan.

Het boek dat het resultaat is van zijn inspanningen, De historie van de Palestijnen in Vlaardingen, is een monument voor de Palestijnen van het eerste uur. Het begint, om de achtergrond van de emigratie naar Vlaardingen duidelijk te maken, met een beknopt maar helder overzicht van de “Palestijnse kwestie”: de terugkeer van de joden naar hun historische vaderland, de stichting van de staat Israël, en de verdrijving van een groot deel van de toenmalige bewoners van Palestina. De geboorte van een helaas nog immer voortdurend conflict.

Mocht u denken dat haring het belangrijkste exportprodukt van Vlaardingen was, in de vijftiger jaren waren de margarines en andere consumptievetprodukten van de ROMI ook wereldwijd bekend. Dat resulteerde in een verzoek om te helpen een oude fabriek in het Palestijnse Nabloes weer rendabel te maken. Enkele Vlaardingse ROMI-werknemers zijn naar Nabloes gegaan en hebben onder moeilijke omstandigheden de fabriek weer draaiend gekregen. Dat leverde behalve werkgelegenheid ook bekendheid op bij de Palestijnen. Op een gegeven moment was er ook bij

de ROMI fabriek in Vlaardingen behoefte aan meer personeel en vanwege de connecties met Nabloes zijn er toen enige tientallen Palestijnen geworven om in Vlaardingen te komen werken. De verhalen van verscheidene van hen, en van enkele van hun kinderen, zijn in de vorm van interviews in het boek opgenomen. Na een uiteraard moeizame beginperiode hebben de meesten hun draai in Nederland toch wel gevonden en zijn soms ook met een Nederlandse vrouw getrouwd. De band met Nabloes en Palestina is echter altijd gebleven, evenals het verlangen naar een goed en rechtvaardig bestaan voor hun volk.

Frans Assenberg heeft een boek geschreven dat van begin tot eind blijft boeien, niet in het minst omdat het ook de ‘andere’ kant van het nog steeds grootste probleem in het Midden Oosten belicht.

(Eric van Rongen)

Ledenactiviteiten

De laatste bijeenkomst voor de zomerperiode (na de trouwens bijzonder geslaagde bijeenkomst in het Delta Hotel over de zeesleper Hudson) is onze jaarlijkse excursie, dit jaar naar Alkmaar. Dit keer dus geen start aan de Hoflaan meer, maar vanaf de parkeerplaats bij de Kulk (om half negen) en vijf minuten later vanaf de oprijlaan van het Holyziekenhuis. Vorige keer haalden we al uitgebreid het programma aan. Nog even de hoofdlijnen: na aankomst een ontvangst op het Alkmaarse stadhuis, daarna onder leiding van gidsen van onze zusterorganisatie een rondwandeling door de stad, gevolgd door een gezellige lunch. Aansluitend een bezoek aan de bijzonder fraaie Grote Kerk en het Museum de Waag, waar we alles over de beroemde kaasmarkt te weten zullen komen. We zijn dan half in de middag en u kunt uw bezoek afronden met een bezoekje aan b.v. het Biermuseum, het Stedelijk Museum, of gewoon wat winkelen in de leuke binnenstad en wie weet nog een terrasje pakken... Rond half vijf verzamelen we weer voor vertrek, zodat we tegen zessen in Vlaardingen terug zijn. De kosten voor deze (nagenoeg) geheel verzorgde dag bedragen € 37,50 p.p. (leden en hun partners) - introducés betalen € 5 extra. Er zijn nog wat plaatsen in de bus, dus spoedig aanmelden is nog gewenst (overdag: 4353322, Arie Ouwendijk).

De Alkmaarder Kaasmarkt zoals deze te zien is op een schilderij in het Stedelijk Museum.

Daarna breekt de zomervakantie aan (toch nog historische interesse: luister dan op Omroep Vlaardingen naar 'Oud-Vlaardingen': elke zaterdagmorgen om 10.00 uur, met herhalingen op zondag (12.00), dinsdag- en donderdagavond (21.00 uur). En bij het voorbereiden van het nieuwe seizoen niet vergeten dat op maandag 11 september weer een nieuwe cyclus Ken uw Stad begint, die tot half december zal duren. Deze (najaars)cyclus is met name gericht op historische en museale onderwerpen. Info: ServiceTeam VVV Vlaardingen, p/a Arie Ouwendijk, tel. 435 3322. Wees er wel tijdig bij, want er zijn altijd slechts 25 plaatsen voor de middaggroep en eenzelfde aantal voor de avondgroep. De zaterdag voor de start van die cyclus 'Vlaardingen-kunde', dus op zaterdag 9 september, is er weer een Open Monumentendag, de 20e in Nederland en voor de 17e keer in Vlaardingen. In ons volgende Tijd-Schrift, begin september, leest u er ongetwijfeld meer over!

De eerste verenigingsactiviteit in het nieuwe seizoen is op zaterdag 30 september, wanneer we het Westland met een bezoek vereren. Allereerst rond half elf het dorp Naaldwijk, rijk aan monumenten. Daarna vanaf 14.00 uur een bezoek aan het Westlands (Historisch) Museum in Honselersdijk. Wie graag meegaat: geef u even op bij Arie Ouwendijk (tel. 4353322). We proberen altijd autobezitters te koppelen aan meerrijders, dus de kosten zullen wel meevallen. Voor deelname is het bedragje slechts € 2,50 en ieder rekent zelf in het museum af (of gebruikt zijn museumjaarkaart). Vanaf een uur of drie, half vier, gaat ieder weer zijns weegs, dus u bent in principe op tijd weer thuis.

De eerste lezingenavond in het winterseizoen is op dinsdagavond 24 oktober in de grote zaal van De Bolder aan de Westhavenkade / Columbusstraat. Daar zal musicus Dick Borst (die dit jaar trouwens zijn 60-jarig muziekjubileum viert!) ons vertellen over 'Het bruisende verenigingsleven in Vlaardingen tussen 1900 en de vijftiger jaren'. De avond begint om 20.00 uur en vanaf kwart voor acht kunt u er terecht. Dick zal ons een veelheid van verenigingen presenteren op velerlei vlak, en aan het eind zal blijken dat vooral de opkomende televisie er debet aan is, dat een groot aantal verenigingen moet gaan fuseren of zelfs zal worden opgeheven...

De laatste lezing dit jaar is op dinsdag 21 december. Peter Zuidgeest komt ons dan vertellen over de Vlaardingse visserij in de 18e eeuw, dus vanaf circa 1814. Hierover valt zoveel te vertellen en te laten zien, dat het zeker een bijzondere avond wordt: Peter staat daar met zijn kennis zeker garant voor. Zo langzamerhand is het een traditie geworden, dat we in november te gast zijn in zaal De Deel, vlakbij de Winkelhoeve. Zo ook deze avond, die om acht uur begint en waar u vanaf een kwartier voor aanvang welkom bent.

De avonden voor het nieuwe jaar liggen nog niet vast - wellicht melden we u in september alvast de nieuwe data. Voor dit moment wensen wij u een mooie zomerperiode en graag weer tot ziens bij onze activiteiten in het najaar.

Namens de werkgroep Ledenactiviteiten,
Arie Ouwendijk

Links: Dick Borst in actie tijdens een van de vele uitvoeringen....

Boven: Peter Zuidgeest in zijn element in het Visserijmuseum.

Beide foto's zijn van Roel Dijkstra.

Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl

e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl